

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 07.09.2022
Published /Yayınlanma 31.10.2022
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Özişli, Ö. & Ağcadağ, A. (2022). E- Sağlık okuryazarlık ve siberkondri arasındaki ilişki üzerine bir saha araştırması. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 9(88), 1979-1985.
<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.3294>

Öğr. Gör. Ömer ÖZİŞLİ

<https://orcid.org/0000-0003-0001-2776>

Sakarya Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Tıbbi Hizmetler ve Teknikleri Bölümü, Sakarya / TÜRKİYE

Öğr. Gör. Alaaddin AĞCADAĞ

<https://orcid.org/0000-0003-4891-2773>

Sakarya Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Sakarya / TÜRKİYE

E- SAĞLIK OKURYAZARLIK VE SİBERKONDRI ARASINDAKİ İLİŞKİ ÜZERİNE BİR SAHA ARAŞTIRMASI

A FIELD STUDY ON THE RELATION BETWEEN E-HEALTHY LITERACY AND CYBERCHONDRIA

Issue/Sayı: 88

Volume/Cilt: 9

jshsr.org

ISSN: 2459-1149

ÖZET

Teknolojinin baş döndürücü bir hızla gelişmesi ve internet kullanımının yaygınlaşması sonucu çağımızda yeni internet hastalıkları ortaya çıkmıştır. Bu araştırmanın amacı sağlık hizmetlerinde çalışacak olan öğrencilerin e-sağlık okuryazarlık ve siberkondri arasındaki ilişki düzeylerini araştırmaktır. Araştırmanın katılımcılarını Sakarya Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulunda okuyan tüm programlar düzeyindeki öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, online anket yöntemi uygulanmıştır. Siberkondri ile ilgili ölçek Begic, Mikac, Curzik ve Sangster (2019) tarafından geliştirilen ve Türkiye’ de geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yapmış Durmuş, Deniz, Akpolat ve Çimen (2022) çalışmasından alınmıştır. E Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği ise Norman ve Skinner (2006) tarafından geliştirilen ve Gencer (2017) geçerlilik güvenilirliği yapılmış olan çalışmasından alınmıştır. Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların e-sağlık okuryazarlık düzeylerinin yüksek, siberkondri düzeylerinin ise orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, e- sağlık okuryazarlığı ile siberkondri arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ve düşük bir ilişki vardır. Regresyon analizine göre e- sağlık okuryazarlığın siberkondriyi negatif yönde etkilediği belirlenmiştir. Bu sonuçlar e- sağlık okuryazarlığının siberkondrinin bir belirleyicisi olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Siberkondri, Sağlık Hizmetleri, E- Sağlık Okuryazarlık.

ABSTRACT

As a result of the dizzying development of technology and the widespread use of the internet, new internet diseases have emerged in our age. The aim of this study is to examine the relationship levels between e-health literacy and cyberchondria of students who will work in health services. Participants of the study consist of students at the level of all programs studying at Sakarya Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu. In the study, the online survey method was used as a data collection tool. Cyberchondria-related scale, Begic et al. (2019) and made a validity and reliability study in Turkey and Durmuş et al. (2022) study. According to the results of the study, it was determined that the e-health literacy levels of the participants were high and their cyberchondria levels were moderate. In addition, there is a statistically significant negative and low correlation between e-health literacy and cyberchondria. According to the regression analysis, it was determined that e-health literacy affects cyberchondria negatively. These results show that e-health literacy is a determinant of cyberchondria.

Keywords: Cyberchondria, Health Services, E-Health Literacy.

1. GİRİŞ

Günlük yaşamımızın her kesiminde kullandığımız teknoloji insanların hayatlarını pek çok yönden kolaylaştırmaktadır. İnternet kullanıcı sayısının her dakika artması, ulaşılabilirliğin kolaylaşması ve ucuzlaması sonucu sağlık bilgilerine de ulaşmak noktasında benzersiz imkanlar sunmuştur. Yapılan birçok araştırmada sağlıkla ilgili bilgilere ulaşmak üzere internet aramalarının ön sıralarda yer aldığı görülmektedir. Artık internet modern insanın bilgiye eşit imkanlarla ulaşmasının bir yolu olmakla beraber, sağlıkla ilgili doğru ya da yanlış bilgilerde paylaşmaktadır. Bu bağlamda e-sağlık okur yazarlık ve siberkondri arasındaki ilişki ve yakın zamanda sağlık hizmeti sunumunda görev alacak öğrencilerin durumlarını tespit etmek amacıyla literatür ve araştırma sonuçları değerlendirilmiştir.

Bireyler kendileri ile ilgili herhangi bir hastalık durumunda veya hastalıklarıyla ilgili şüphe duysalar bile sağlık çalışanlarına anında ulaşamadıklarında merak ettikleri tüm bilgilere internet ortamında arama eğilimi göstermektedirler. Bu durum çoğu kişinin çevrimiçi sağlıkla ilgili farklı bilgilere ulaşmak için günlük yaşamlarının vazgeçilmez bir unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır (Demirhan ve Eke, 2021: 3). Siberkondri, kişinin kendisinde var olduğunu düşündüğü hastalıklarla ilgili olarak internet ortamında teşhis ve tedavilerle ilgili bilgilere ulaşma yolu ile kendisine tanı koymak ve tedavi yolu arama biçimidir. Siberkondri hastalığı, kişinin kendi durumu ile ilgili olarak internetten arama yaparken acaba gözümünden kaçan herhangi bir konu, bilgi ve belge var mı diye günlerce sürebilecek ve tekrar eden araştırmalar yaparak kendisinde oluşan kaygı durum bozukluğu olarak tanımlanmaktadır (Aiken ve Kirwan, 2012; Başoğlu, 2018; Uzun ve Zencir, 2018). Dijitalleşme ile yeni bir hastalık olan siberkondri, internet hastalıklarının bir türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Hatta bireyin bu bağlamda kendi kendine ilaç kullanmasına kadar gidebilecek bir süreçtir (Tarhan, Tutgun ve Ekinci, 2021).

Dijital çağdaki teknolojilerin çok hızlı değişmesi, çalışma yaşamında olduğu gibi insanların sağlıkla ilgili merak duygularını ve bilgi edinme yöntemlerini değiştirmiş olup siberkondri, dijital çağın içerisinde yeni bir hastalık olarak karşımıza çıkmaktadır (Sezer, Oksay ve Kocabaş, 2018; Starcevic, 2017). İnterneti daha bilinçli kullanan tecrübeli internet sağlığı kullanıcıları, interneti hem sağlık kuruluşundaki sağlık çalışanlarına ulaşmada hem de yaşlıları ile sosyal paylaşım yapmak adına aktif bir iletişim kanalı olarak kullanmaktadırlar (Kummervold, Chronaki, Lausen ve Prokosch, 2008).

Bu bağlamda bilgisayarlarında sağlıkla ilgili bilgilere ulaşırken, sağlık kuruluşlarının web siteleri ile özel olarak sağlık hizmeti sunan ilgili kurumlardaki web sitelerine ulaşarak ilave olarak blogları da kullanarak katılım sağlayarak çevrimiçi destek ve hizmet sunucularına farklı kaynaklardan ulaşma yetkinlikleri de bulunmaktadır (Higgins, Sixsmith, Barry ve Domegan, 2011). Bilinçli bir şekilde anlatılanlar dışında bağımlılık düzeyinde interneti kullanan kişiler kendi otonomi kontrollerini çok gerçekleştiremezler ve siberkondri hastalığına daha sık yakalanabilmektedirler (Akgül, 2022). Siberkondri hastalığı neticesinde bireyler kendi vücutlarını aşırı dinledikleri için kaygı düzeyleri artmaktadır. Bu kaygı sonucunda semptom gözükme bile stres, baş ağrısı, hipertansiyon ve bağışıklama sistemlerinin baskılanmasına da neden olabilmektedir. Bu nedenler sonucunda hem sosyal hem de ekonomik olumsuzlarla karşılaşmaktadır (Menon, Kar, Tripathi ve Nebhinani, 2020).

Siberkondri sonucunda sağlık hizmet sunucularının iş yükleri artabileceği gibi sağlıkla ilgili maliyetlerin yükselmesi de olasıdır (Uzun ve Zencir, 2018). Toplumdaki bireylerin davranışları bilgisayar ve internetteki değişimler neticesinde çok değişikliğe uğramıştır. Ayrıca sosyal medya ve farklı platformlarda sağlıkla ilgili farklı arayışlara ve paylaşımlara yol açmıştır. Bu çerçevede siberkondri ve e-sağlık okuryazarlığı arasındaki ilişki önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

İletişim teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak mobil cihazların yaygınlaşması ve internete her yerden ulaşım kolaylığı sonucu sağlık okuryazarlık kavramına ek olarak e-sağlık okuryazarlık kavramı ortaya çıkmıştır (Gilstad, 2014: 63). E-sağlık okuryazarlığı, elektronik imkanları kullanarak sağlıkla ilgili bilgiye ulaşmak, değerlendirmek ve çözüm bulmak olarak açıklanabilir (Stellefson vd., 2011: 1). Gilstad e-sağlık okuryazarlığı şöyle tarif etmiştir, bireyin sıklıkla sağlıkla ilgili kendi sorununu anlaması, tarif etmesi, değerlendirmesi sonucunda bu sorunlarını çözmek için eleştiri odaklı bu bilgileri kullanma yetkinliğidir (Gilstad, 2014: 63).

Bireylerin sağlık durumları ile ilgili hangi ilacın ne kadar süre kullanılacağını ve doz miktarını, yapılan radyolojik ve kan tahlil sonuçlarını, tansiyon değerleri, kan şekeri seviyesi gibi rakamların ne anlama geldiğini anlamak, alışkanlıkların ortaya çıkardığı risklerin bilincinde olmak sağlık okuryazarlığı ile yakından ilgilidir. Kişilerin e-sağlık okuryazarlık seviyelerinin düşük olması sonucunda hastaneye başvuruların artması, uygulanan tedaviyi tam olarak anlayamaması ve

uyumsuzluk göstergeleri, öz bakım eksikliği, ilaç kullanma hataları sonucunda halk sağlığı açısından morbidite ve mortalite oranlarında artışa sebep olabilmektedir. Bu doğrultuda e-sağlık okuryazarlığı konusunun ele alınması ve geliştirilmesi önem arz etmektedir (Deniz, 2020: 85-86).

E-sağlık okuryazarlık seviyeleri yüksek olan hastalar, sağlık durumlarını daha bilinçli değerlendirebilmekte, sağlık görevlileri ile iletişim konusunda daha pozitif davranabilmekte ve kendi sağlıklarıyla ilgili alınan kararlara katılım göstermektedirler. Böylece olumlu bir sağlık çıktısı gelişimi sağlanmaktadır (Van Dam, Van der Horst, Van den Borne, Ryckman ve Crebolder, 2003). Gelişmiş ülkelerin önemli özellikleri arasında diğer ülkelere nazaran okur yazarlık seviyesinin yüksek olmasıdır. Buna paralel olarak sosyal, kültürel ve ekonomik faktörlerin etkisi ile internetin kullanılması sonucu e-sağlık okuryazarlık arasında yakın bir ilişki de bulunmaktadır. Böylelikle e-sağlık okuryazarlık seviyesi yüksek olan toplumlar kendilerini negatif etkileyecek olan ve zarar verme ihtimali olan enformasyonlardan da koruyabileceklerdir. Böylelikle e-sağlık okuryazarlık sağlığın gelişimi noktasında da fayda sağlayacaktır (Tarhan, Tutgun ve Ekinci, 2021).

Bu çalışma ile kamu da ya da özel hastanelerde çalışacak olan sağlık çalışanlarının e-sağlık okuryazarlığı ve siberkondri düzeylerinin belirlenmesi ve demografik özelliklerine göre farklılık olup olmadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca siberkondri ve e-sağlık okuryazarlık kavramlarının birbirleriyle olan ilişkisinin araştırılması hedeflenmiştir. Araştırmaya ait olan veriler ve tablolarla ilgili açıklamalar aşağıda detaylı olarak anlatılmıştır.

2. YÖNTEM

Bu araştırma 04.03.2022 ile 29.04.2022 tarihleri arasında Sakarya Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulunda öğrenim gören her düzeydeki tüm öğrenciler dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerinin toplanması ülkemizdeki salgın koşulları da dikkate alınarak gönüllülük esasına göre online anket yöntemi kullanılarak yapılmıştır.

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini Sakarya Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulunda 1. Öğretim ve 2. Öğretimde okuyan 1. Sınıf ve 2. Sınıf düzeyindeki, Çocuk Gelişim Programı, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik, İlk ve Acil Yardım, Optisyenlik, Tıbbi Laboratuvar, Anestezi, Dişçilik Hizmetleri, Fizyoterapi ve Yaşlı Bakım Programlarındaki öğrencilerin tamamı oluşturmaktadır. Araştırma verileri online anket yolu ile anketi doldurmayı kabul eden bireylerden toplanmıştır. Sonuç olarak e-sağlık okuryazarlık ve siberkondri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan araştırma da 339 anket formu toplanmıştır.

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri 3 bölüm halinde hazırlanan online anket formu ile toplanmıştır. Online anket formunun birinci kısmında araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerini tespit etmeye yarayacak sorular bulunmaktadır. Online anketin ikinci bölümünde kullanılan E- Sağlık Okuryazarlığı ölçeği ise Norman ve Skinner (2006) tarafından geliştirilen ve Gencer (2017) geçerlilik güvenilirliği yapılmış olan çalışmasından alınmıştır. Siberkondri ile ilgili ölçek ise Begic, Mikac, Curzik ve Sangster (2019) tarafından geliştirilen ölçek olup, ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını Durmuş, Deniz, Akpolat ve Çimen (2022) tarafından yapılmıştır. Ölçekteki maddeler, 5'li likert tipi ölçek seçenekleriyle (1= kesinlikle katılmıyorum, 5= kesinlikle katılıyorum) şeklinde ölçülmüştür. Ölçeklerin güvenilirlik düzeylerini belirlemek için yapılan analizlere göre e-sağlık okuryazarlığı ölçeğinin ($\alpha=0,84$) ve kısa siberkondri ölçeğinin ($\alpha=0,82$) güvenilirlik düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir.

2.3. Araştırmanın Etik Yönü

Sakarya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurul Başkanlığının 03.03.2022 tarihli 113233/43 sayılı toplantısının 15 numaralı kararı ile araştırmanın etik olarak yapılmasında bir sakınca olmadığı ve uygun olduğuna dair etik kurul onay izni alınarak gerçekleştirilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Veri analizlerinde SPSS 25.0 istatistik programı kullanılmıştır. Katılımcıların e-sağlık okuryazarlığı ve siberkondri düzeylerini belirlemek için tanımlayıcı istatistikler hesaplanmıştır. E-sağlık okuryazarlığı ve siberkondri düzeyleri arasındaki ilişkileri belirlemek için korelasyon ve regresyon analizi

yapılmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında ve %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

3. BULGULAR

Araştırma sonuçlarına istinaden elde edilen veriler ve yapılan değerlendirmeleri içeren tablolar ve sonuçlar aşağıda açıklanmıştır.

Tablo 1. Demografik Özelliklerin Dağılımı (n=339)

Demografik Özellikler		n	%
Sınıf	1. Sınıf	198	58,4
	2. Sınıf	141	41,6
Yaş	18-20	215	63,4
	21-22	90	26,5
	23-24	15	4,4
	25 ve üstü	19	5,6
Cinsiyet	Erkek	60	17,7
	Kadın	279	82,3

Katılımcılardan 198 kişi (%58,4) birinci sınıf öğrencisi, 215 kişinin (%63,4) 18-20 yaş aralığında olduğu ve 279 kişinin (%82,3) kadın olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 2. Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	n	Ort.	Std. Sapma	Çarpıklık Katsayısı	Basıklık Katsayısı
E-Sağlık Okuryazarlığı	339	3,65	0,64	-0,30	0,23
Siberkondri	339	2,91	0,95	0,29	-0,29

Katılımcıların e-sağlık okuryazarlık düzeylerinin yüksek ($3,65 \pm 0,64$), siberkondri düzeylerinin ise orta düzeyde ($2,91 \pm 0,95$) olduğu belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 3. E-Sağlık Okuryazarlığıyla Siberkondri İlişisine Yönelik Korelasyon Analizi

		Siberkondri	
		r	-0,144
E-Sağlık Okuryazarlığı		p	0,008
		n	339

Tablo 3'e göre e-sağlık okuryazarlığıyla siberkondri arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü ve düşük bir ilişki vardır ($p < 0,05$, $r = -0,144$).

Tablo 4. E-Sağlık Okuryazarlığının Siberkondriye Etkisi

Bağımsız Değişken	β	t	p
Sabit	3,69	12,43	0,00
E-Sağlık Okuryazarlığı	-0,21	-2,66	0,01
		$R^2 = 0,02$	F = 7,10
		p = 0,01	

Bağımlı Değişken: Siberkondri

Regresyon analizi sonuçlarına göre, e-sağlık okuryazarlığının siberkondriyi negatif yönde etkilediği belirlenmiştir ($\beta = -0,21$, $p < 0,05$). Bu sonuçlar e-sağlık okuryazarlığının siberkondrinin bir belirleyicisi olduğunu göstermektedir.

4. SONUÇ

Bu araştırma ile e-sağlık okuryazarlık düzeyi ile siberkondri arasındaki ilişki tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulunda öğrenim gören öğrencilerin e-sağlık okuryazarlık düzeylerinin yüksek ve siberkondri düzeylerinin ise orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İstatistiksel olarak e-sağlık okuryazarlık ile siberkondri arasında anlamlı, negatif yönlü ve düşük bir ilişki vardır. E-sağlık okuryazarlık ve siberkondri arasında regresyon analizinde siberkondrinin e-sağlık okuryazarlık değişkenine göre negatif yönde etkilendiği belirlenmiştir.

Araştırma sonuçlarını daha önce yapılan farklı araştırmalarla ilişkilendirdiğimizde ise Tarhan, Tutkun ve Ekinci (2021) yaptıkları çalışmalarında e-sağlık okuryazarlık ve siberkondri ilişkisinde kuşaklar arasında orta seviyede, siberkondri ise sorunlu ve sınırlı bir düzeyde ilişkisi bulunmuş olup çalışmamızdaki ağırlıklı yaş gurubu z kuşağını temsil etmesi doğrultusunda e-sağlık okuryazarlık düzeyleri yüksek iken siberkondri düzeyleri orta seviyede çıkmıştır. Ekinci, Tutkun ve Tarhan (2021) çalışmalarında ise sağlıklı bir yaşam süreci ve risk gruplarını belirlediği için medya sağlık okuryazarlığının sağlıklı bir şekilde teşvik edilmesinin anlamlı olacağını belirtmiş olup

araştırmamızdaki e- sağlık okuryazarlık düzeyinin yüksek çıkması bu doğrultudaki açıklamayı desteklemektedir. Rosario ve arkadaşları (2020) ise 3084 yükseköğretimde okuyan öğrenciler üzerinde Portekiz’de yaptıkları çalışmalarında özellikle pandemi döneminde erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre çevrimiçi sağlıkla ilgili bilgilere ulaşmalarının daha kolay olduğu ve sağlık okuryazarlık seviyelerinin daha üst seviyede oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Aynı çalışmada ayrıca devlet kurumlarının internet sitelerinde daha fazla arama gerçekleştirenlerin dijital sağlık okuryazarlık durumlarının iyileştiği ve daha doğru bir yorumlama yapabildikleri tespit edilmiştir.

Ekinci, Tutkun ve Tarhan (2021) yapmış oldukları çalışmalarında x ve y kuşağını karşılaştırmışlardır. Siberkondri ve sağlık okuryazarlığının sosyo ekonomik etkenleri de dikkate alarak yaptıkları bu çalışmalarında y kuşağının siberkondri düzeyi x kuşağına göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır. İlave olarak cinsiyet faktörüne göre erkeklerin siberkondri düzeylerinin kadınlara oranla daha fazla olduğu ve yine erkeklerin sağlık okuryazarlık seviyelerinin daha düşük olduğu sonucuna varmışlardır. Ertem ve Güzel’in (2021) yapmış oldukları başka bir araştırma da ise çağımızda oldukça fazla kullanılan sosyal medya ve buna bağlı oluşan bağımlılığı ile sağlık okuryazarlık arasında zayıf ve pozitif yönlü bir doğrusal ilişkisinin olduğu bulunmuştur. Ayrıca erkek katılımcıların kadın katılımcılara nazaran sağlık okuryazarlıklarının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Demirhan ve Eke (2021) yapmış oldukları çalışmalarında yaşı daha ileri olanların gençlere göre, kadınların erkeklere göre ve eğitim seviyelerinin daha üst düzeyde olanların daha düşük eğitim seviyesinde olanlara kıyasla siberkondri düzeylerinin daha yüksek olarak tespit etmişlerdir.

Özyıldız ve Alkan (2022) ise akademik ünvana sahip bireyler üzerinde yaptıkları çalışmalarında, akademisyenlerin siberkondri seviyeleri yazındaki diğer çalışmalara kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonucun açıklaması olarak da akademisyenlerin mesleklerinin gerektirdiği sorgulama ve araştırma yaklaşımından kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Aygün (2021) ise çalışmasında sağlık yönetimi ve bankacılık programlarında okuyan öğrenciler üzerinde yaptığı araştırma sonucu hazırladığı tezinde, bölümler arasında internet kullanımı arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiş olup günde ortalama dört beş saat internet kullanan öğrencilerin internete daha az vakit ayıran öğrencilere ve sağlıkla ilgili eğitim alanların almayanlara istinaden puanlarının daha yüksek olduğunu belirlenmiştir. Türkön ve Toraman (2021) hastanelerin genel idare bölümlerinde çalışanların siberkondri durumlarını belirlemek için yaptıkları araştırmalarında kadınların erkeklere göre daha az siberkondri düzeyinde oldukları sonucunu ulaşmışlardır. Aynı çalışmada interneti doktorların bilgileri ile kıyasladıklarında yüzde seksen oranında internet bilgilerine güvenmedikleri ve bu görüşe katılmadıklarını açıklamışlardır. Bu sonuca, günde dört saatten fazla internette vakit geçiren idari çalışanlarla ulaşılmıştır.

Deniz (2020) ise çalışmasında, e-sağlık okuryazarlık ve siberkondri arasındaki ilişkisinde bireylerin demografik özellikleri ile ilişkili olarak yaşına, eğitim durumuna, medeni haline ve çalışma faktörüne bağlı olarak değerlendirdiğinde e-sağlık okuryazarlık düzeylerinde istatistiksel olarak herhangi bir farklılık göstermediği, cinsiyet özelliklerine göre ise istatistiksel olarak farklılık olduğu sonucunu bulmuştur. Aynı çalışmada araştırmaya katılanların siberkondri düzeyleri açısından cinsiyet, yaş, medeni durum özelliklerine göre belirgin bir farklılığın olmadığını ancak katılımcıların eğitim düzeyine göre siberkondri seviyelerinin istatistiksel olarak farklılık gösterdiği belirlenmiştir. İlave olarak araştırma da e- sağlık okuryazarlık ve siberkondri arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmamızla karşılaştırdığımızda ise çalışmamızdaki e-sağlık okuryazarlık ve siberkondri arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü ve düşük bir ilişki bulunmuş olup e-sağlık okuryazarlığının siberkondrinin bir belirleyicisi olduğu tespit edilmiştir.

İnternet ve bilgi teknolojilerinin çağımızda oldukça yoğun kullanılması ve hayatımızın her alanında bulunması akabinde entegre olarak dijital sağlık sektörünün yadsınamayacak bir hızla gelişmesi göz önüne alınacak olursa siberkondri ile alakalı olarak farklı değişkenleri de içeren farklı araştırmalar yapılabilir. Sağlık hizmetleri dijitalleşmenin etkisi ile gün geçtikçe teşhis, klinik tedavi ve uygulanan tedavi sürecinin farklılaşması ve iyileşme göstermesi, aynı zamanda online randevu sistemi, sağlıkla ilgili doğru bilgiye ulaşma ve merak edilenleri sorma cevap alma gibi birçok noktada hastalara, yakınlarına ve toplumdaki bireylere imkanlar sağlamaktadır. Sonuç itibariyle dijitalleşme ile ayakta kalabilmek, yenilikleri takip etmek ve rekabetin olması önemli gelişmeler arasındadır. Bu bağlamda Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulunda öğrenim gören öğrencilerin e- sağlık okuryazarlık ve siberkondri arasındaki ilişkisinin tespit edilmesine yönelik yapılan bu araştırma da sağlıkla ilgili yanlış bilgilere ulaşma, yanıltıcı ve eksik bilgiler hem bireylere hem de toplumun tüm kesimlerine bazen geri dönüşü olmayan zararlara yol açabilecektir.

Çağımızdaki baş döndürücü gelişmeler sonucunda yeni bir kavram ve hastalık olarak karşımıza çıkan siberkondri ile oluşabilecek olumsuzları önlemek ve ortadan kaldırmak adına kişilerin e-sağlık okuryazarlık düzeylerinin yükseltilmesi önem arz etmektedir. Konuyla ilgili benzer araştırmaların daha geniş bir çerçevede ele alınması ve daha fazla katılımcı ile gerçekleştirilmesi hem toplumun sağlık refah seviyesinin yükselmesine katkı sağlayacak hem de ilgili yazına farklı araştırmalarla da ilişkili olarak fayda vereceği düşünülmektedir. Bu sonuçlar e- sağlık okuryazarlığının siberkondrinin bir belirleyicisi olduğunu göstermektedir.

Beyan ve Açıklamalar

Bu çalışma hazırlanırken tüm yazarlar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

KAYNAKÇA

- Aiken, M. ve Kirwan, G. (2012). Prognoses for diagnoses: medical search online and “cyberchondria”. *In BMC Proceedings*, 6(4), 1-11
- Akgül, Ö. (2022). *Sizde Bu İnternet Hastalıklarından Var mı?* <https://www.kimpsikoloji.com/sizde-bu-internet-hastaliklarindan-var-mi/> Erişim Tarihi: 31.03.2022.
- Aygün, S. (2021). *Sağlık yönetimi ve bankacılık ve sigortacılık bölümü öğrencilerinin siberkondri düzeyleri ile ilişkili faktörlerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Başoğlu, M. A. (2018). *Edirne İl Merkezinde 15-49 Yaş Grubu Kadınlarda Siberkondrinin Sürekli Kaygı ve Psikolojik İyi Oluş ile İlişkinin İncelenmesi*. Uzmanlık Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Begic, N., Mikac, U., Curzik, D., ve Sangster Jokic, C. (2019). The Development and Validation of the Short Cyberchondria Scale (SCS). *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 41(4), 662–676.
- Deniz, S. (2020). Bireylerin e-sağlık okuryazarlığı ve siberkondri düzeylerinin incelenmesi. *İnsan ve İnsan*, 7(24), 84-96.
- Demirhan, H. ve Eke, E. (2021). Sağlık Bilgisi Arama Davranışı Açısından Dijitalleşmenin Etkileri: Siberkondri Hastalığı Üzerine Bir İnceleme. *International Journal of Health Sociology (IJHESO)*, 1(1), 1-18
- Durmuş, A., Deniz, S., Akbolat, M. ve Çimen, M. (2022). Does cyberchondria mediate the effect of Covid-19 fear on the stress? *Social Work in Public Health*, 37(4), 356-369.
- Ekinci, Y., Tutkun, Ü. ve Tarhan, N. (2021). Dijital sağlık okuryazarlığı üzerine bir alan yazın incelemesi. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 148-165.
- Ertem, A. ve Güzel, A. (2021). Sağlık Okuryazarlığı ve Sosyal Medya Bağımlılığı Arasındaki İlişki. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 7(1), 245-260.
- Gencer, Z. T. (2017). Norman ve Skinner’ın E-Sağlık Okuryazarlığı Ölçeğinin Kültürel Uyarlaması İçin Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (52), 131-145.
- Gilstad, H. (2014). *Toward a Comprehensive Model of eHealth Literacy*. In: E.A.A. Jaatun, E. Brooks, K.E. Berntsen, H. Gilstad ve M. G. Jaatun (eds.): Proceedings of the 2nd European Workshop on Practical Aspects of Health Informatics (PAHI 2014), Trondheim Norway, 19-MAY-2014, published at <http://ceur-ws.org>
- Higgins, O., Sixsmith, J., Barry, M. M., ve Domegan, C. T. (2011). A literature review on health information seeking behaviour on the web: *A health consumer and health Professional perspektife*. Stockholm: ECDC (Technical Report).
- Kummervold, P. E., Chronaki, C., Lausen, B., ve Prokosch, H.-U. (2008). eHealth Trends in Europe 2005-2007: A Population-Based Survey. *Journal of Medical Internet Re-search*, 10(4), e42.

- Menon, V., Kar, S. K., Tripathi, A., ve Nebhinani, N. (2020). Cyberchondria: conceptual relation with health anxiety, assessment, management and prevention. *Asian Journal of Psychiatry*, 53, 4-5
- Norman, Cameron D. ve Harvey A. Skinner. (2006). eHEALS: The eHealth Literacy Scale. *Journal of Medical Internet Research*, 8(4), 1-7.
- Özyıldız, K. H. ve Alkan, Ü. A. (2022). Akademisyenlerin Sağlık Anksiyeteleri ile Siberkondri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Visionary E-Journal/Vizyoner Dergisi*, 13(33), 12-24.
- Rosario, R., Martins, M. R., Augusto, C., Silva, M. J., Martins, S., Duarte, A., & Dadaczynski, K. (2020). Associations between COVID-19-Related digital health literacy and online information-seeking behavior among Portuguese university students. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(23), 8987-99.
- Stellefson, M., Hanik, B., Chaney, B., Channey, D., Tennant, B. ve Chavarria, E.A. (2011). E-Health Literacy Among College Students: A Systematic Review With Implications for eHealth Education. *J Med Internet Research*, e102, (1-16).
- Sezer, K., Oksay, A., ve Kocabaş, D. (2018). Online Health Concern: Cyberchondria. H. Kapucu, & C. Akar içinde, *Changing Organizations: From the Psychological & Technological Perspectives* (s. 211-218). London: IJOPEC Publication.
- Starcevic, V. (2017). Cyberchondria: Challenges of problematic online searches for health-related information. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 86(3), 129-133.
- Tarhan, N., Tutgun-Ünal, A. ve Ekinci, Y. (2021). Yeni kuşak hastalığı siberkondri: Yeni medya çağında kuşakların siberkondri düzeyleri ile sağlık okuryazarlığı ilişkisi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(37), 4253-4297.
- Türkön, B. F. ve Toraman, A. (2021). Hastanelerde İdari Hizmet Çalışanlarının Siberkondriya Düzeylerinin İncelenmesi: Bursa İli Örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 8 (3), 494-513.
- Uzun, S. U. ve Zencir, M. (2021). Reliability and validity study of the Turkish version of cyberchondria severity scale. *Current Psychology*, 40(1), 65-71.
- Van Dam H.A., van der Horst F., van den Borne B., Ryckman R. ve Crebolder, H. (2003). Provider patient interaction in diabetes care, effects on patient self-care and outcomes: A systematic review. *Patient Education and Counseling*. 51(1), 17-28